

DOBRE PRAKTYKI

MŁODZIEŻOWYCH RAD GMIN, MIAST I DZIELNIC

FUNDACJA

CLIVIS
POLONVS

spis treści

- 03 Wstęp
- 04 Najważniejsze wnioski z projektu
- 05 Rekomendacje
- 06 O projekcie „Młodzieżowe Rady Gmin – przestrzeń dla aktywności obywatelskiej młodzieży”

Dobre praktyki Młodzieżowych Rad Gmin, Miast i Dzielnic

- 09 Formalne umocowanie Młodzieżowych Rad
- 11 Wyłanianie składu Młodzieżowej Rady
- 13 Rola Młodzieżowej Rady w społeczności lokalnej
- 14 Konsultowanie decyzji władz lokalnych
- 15 Zapewnienie widoczności Młodzieżowym Radom Gmin, Miast i Dzielnic
- 16 W jaki sposób wspierać funkcjonowanie Młodzieżowych Rad?

wstęp

Uczestnictwo młodzieży w życiu publicznym stanowi jedno z pięciu głównych zagadnień, będących podstawą Polskiej Strategii Państwa dla Młodzieży na lata 2003-2012. We wspomnianym dokumencie czytamy: „Budowanie społeczeństwa obywatelskiego to tworzenie warunków do udziału obywateli w jego życiu. Możliwość wypowiedzenia opinii, podejmowania przez młodych ludzi decyzji w sprawach ich dotyczących, czy też społeczności, w której żyją, to ważny element procesu kształtowania aktywnych postaw obywatelskich.

[...] **Stworzenie możliwości stałych konsultacji z młodzieżą na temat ważnych społecznie problemów to zadanie dla administracji państwowej i samorządów terytorialnych.**”

Jednym z mechanizmów, które zarówno w Polsce jak i na świecie pozwalają młodzieży na ćwiczenie umiejętności konsultowania i oceniania działań władz lokalnych, są Młodzieżowe Rady Gmin, Miast i Dzielnic. Ich zadaniem jest włączanie się do procesów decyzyjnych dotyczących szczególnie istotnych dla młodzieży kwestii oraz umożliwienie im opiniowania i oceniania planowanych i realizowanych działań władz lokalnych.

Opis dobrych praktyk Młodzieżowych Rad Gmin, Miast i Dzielnic skierowany jest przede wszystkim do dorosłych, w tym przedstawicieli władz

lokalnych i organizacji pozarządowych, gdyż to właśnie ich zadaniem jest tworzenie przestrzeni dla aktywności obywatelskiej młodzieży i tym samym wychowywanie jej do roli obywateli demokratycznych. Rekomendacje, będące częścią niniejszej publikacji, adresujemy przede wszystkim do dwóch wspomnianych grup, gdyż władze lokalne mają prawne możliwości powoływania Młodzieżowych Rad, a z kolei przedstawiciele Trzeciego Sektora, jako rzecznicy społeczeństwa obywatelskiego, mogą wpływać na ich tworzenie. Mamy nadzieję, że zawarte w tym opisie problemy, z jakimi borykają się młodzieżowi radni oraz osoby dorosłe z nimi współpracujące, staną się przyczynkiem do refleksji na temat usprawnienia działalności Młodzieżowych Rad, a szczególnie, sposobu formalnego uregulowania współpracy młodzieżowych radnych z przedstawicielami władz lokalnych. Jesteśmy przekonane, iż ustanowienie konkretnych i jasnych reguł funkcjonowania instytucji Młodzieżowej Rady ułatwi młodym ludziom włączanie się do procesu współdecydowania o sprawach ich dotyczących.

**Olga Napiontek
Małgorzata Grabarek**

najważniejsze wnioski z projektu

1. Efektywność i potencjał działań Młodzieżowych Rad Gmin jest większy w przypadku, gdy zostały one powołane na mocy uchwały rady gminy, niż gdy funkcjonują jako projekty edukacyjne. W pierwszej sytuacji bowiem władze lokalne składają jasną deklarację dotyczącą zasadności funkcjonowania Młodzieżowej Rady oraz jednoznacznie przejmują odpowiedzialność za powołanie i działanie takiej rady.
2. Zgodnie z zapisami ustawy o samorządzie gminnym, podstawową funkcją Młodzieżowej Rady jest funkcja konsultacyjna. Problem tkwi w tym, że wspomniana ustawa nie doprecyzowuje co, z kim i w jakim trybie mają konsultować młodzieżowi radni. Również praktyka działania Młodzieżowych Rad nie dostarcza tu systematycznych rozwiązań. W rezultacie doświadczenia Młodzieżowych Rad pokazują, że funkcja konsultacyjna, mimo że powinna stanowić istotę ich działania, jest traktowana zarówno przez młodzież jak i dorosłych jako dopełnienie innych aktywności.
3. Główną barierą udziału młodzieżowych radnych w konsultacjach społecznych jest przede wszystkim brak procedur obligujących dorosłych – urzędników i radnych - do wysłuchiwanie opinii członków Młodzieżowej Rady.
4. Młodzieżowi radni jako swoją podstawową aktywność i powód do dumy wskazują organizację różnego typu imprez integrujących młodzież gminy oraz podejmowanie inicjatyw o charakterze charytatywnym. Należy zauważyć, że jest to dublowanie działań innych aktorów, m.in. organizacji pozarządowych, samorządów uczniowskich.
5. Utrudnienie w pracy Młodzieżowych Rad stanowią ich statuty, często tworzone na wzór statutów dorosłych rad gmin. W efekcie ich struktura dopasowana jest nie do funkcji konsultacyjnej, lecz prawodawczej.
6. Członkowie Młodzieżowych Rad wyłaniany są na drodze wyborów organizowanych na terenach szkół. Jest to praktyczne rozwiązanie, umożliwiające młodzieży poznanie kandydatów i jasno wyznaczające przestrzeń organizowania kampanii wyborczej oraz samego głosowania.
7. Istotnym aspektem działania Młodzieżowych Rad jest ich funkcja pośrednicząca w komunikacji między władzami lokalnymi a młodzieżą. Funkcja ta jest szczególnie dobrze wypełniana, jeżeli spotkania młodzieżowych radnych z władzami odbywają się regularnie, a Młodzieżowa Rada ma możliwości przekazywania ustaleń z tych spotkań młodzieży w formie ulotek czy aktualizowanej strony internetowej.
8. Członkowie Młodzieżowych Rad zwykle są osobami zajętymi – prócz wypełniania mandatu młodzieżowych radnych, sporo czasu poświęcają nauce oraz zajęciom pozalekcyjnym. Stąd skuteczność ich działań jest uzależniona od skoncentrowania się na wybranych, konkretnych typach aktywności.

rekomendacje

1. Konsultacje jako główne zadanie Młodzieżowych Rad.

Działalność Młodzieżowych Rad Gmin, Miast i Dzielnic powinna skoncentrować się na funkcji konsultacyjnej, co w praktyce oznacza konieczność ograniczenia podejmowania się organizacji imprez kulturalnych, sportowych, przedsięwzięć charytatywnych.

2. Wzmocnienie funkcji konsultacyjnej Młodzieżowych Rad.

Dla wzmocnienia tej roli Młodzieżowych Rad ważne wydaje się stworzenie standardów działań konsultacyjnych, obejmujących listę decyzji, uchwał, które w pierwszej kolejności powinny być konsultowane z młodzieżą. Oto przykłady takich decyzji:

- Najważniejsze inwestycje z Wieloletniego Planu Inwestycyjnego
- Lokalny Program Profilaktyki i Uzależnień
- Roczny plan imprez kulturalnych
- Roczny plan imprez sportowych
- Roczny Program Działania Domów Kultury
- Programy rozwoju (np.: rewitalizacyjne)
- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Wzmocnienie funkcji konsultacyjnej wymaga również wypracowania trybu prowadzenia konsultacji z młodzieżą. Biorąc pod uwagę wytyczne dotyczące standardów prowadzenia

konsultacji społecznych, włączanie zainteresowanych grup powinno odbywać się na jak najwcześniejszym etapie wypracowywania decyzji, czyli np.: na etapie definiowania problemu oraz wyliczania potencjalnych rozwiązań. W takim przypadku instytucją odpowiedzialną za konsultacje z młodzieżowymi radnymi jest inicjator decyzji: przedstawiciel urzędu lub rady.

3. Jasne reguły prowadzenia konsultacji.

Funkcja konsultacyjna Młodzieżowych Rad powinna znaleźć swe odzwierciedlenie w statutach regulujących pracę młodzieżowych radnych. Jednocześnie należy wprowadzić do regulaminów pracy urzędu i rady gminy zapisy jasno wskazujące w jakim trybie i jakie decyzje będą poddawane opiniowaniu przez młodzieżowych radnych.

4. Animowanie pracy Młodzieżowych Rad Gmin, Miast i Dzielnic.

Prace Młodzieżowych Rad powinny być wspierane przez animatorów – osoby doświadczone w pracy z młodzieżą oraz posiadające wiedzę z zakresu funkcjonowania samorządu lokalnego. Proces konsultacji, składający się z etapu formułowania opinii, uwzględniający rozumienie kontekstu podejmowanych decyzji, uświadomienie sobie interesów swoich i społeczności lokalnej, wymaga wsparcia trenerskiego. Prowadzenie konsultacji stanowi bowiem umiejętność, która nie jest rozwijana w szkołach. Animatorzy nie mogą być powiązani z żadną partią polityczną.

o projekcie „Młodzieżowe Rady Gmin – przestrzeń dla aktywności obywatelskiej młodzieży”

Opis dobrych praktyk Młodzieżowych Rad Gmin, Miast i Dzielnic został stworzony w ramach projektu „Młodzieżowe Rady Gmin – przestrzeń dla aktywności obywatelskiej młodzieży”, zrealizowanego przez Fundację Civis Polonus w okresie od 1 stycznia do 31 marca 2009 roku. Program ten sfinansowany został z grantu Fundacji im. Stefana Batorego.

Projekt „Młodzieżowe Rady Gmin – przestrzeń dla aktywności obywatelskiej młodzieży” stanowi odpowiedź na obserwowany w Polsce problem niskiego kapitału społecznego, rozumianego jako zaangażowanie ludzi w sprawy publiczne (raport „Indeks Społeczeństwa Obywatelskiego 2007”, Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa 2008). Programy edukacyjne kierowane do młodzieży, a koncentrujące się na rozwijaniu umiejętności działań publicznych, wydają się niezbędne z dwóch głównych powodów. Można je traktować jako panaceum na rozczarowanie dorosłych: rodzice, nauczyciele są często przekonani, że polityka jest sferą niemoralną i nieskuteczną, w związku z czym odradzają dzieciom zainteresowanie tą sferą życia publicznego. Zaniechanie tego typu działań może prowadzić do wychowania kolejnego pokolenia biernych i narzekających obywateli. Po drugie, projekty kierowane do młodzieży, a rozwijające w

nich postawę aktywnych obywateli, są konieczne ponieważ system edukacji formalnej przekazuje jedynie wiedzę teoretyczną na ten temat. Jednak mimo posiadanej wiedzy o funkcjonowaniu państwa młodzież polska charakteryzuje się wyjątkowo niską aktywnością. Tak więc priorytetem powinno być zachęcanie i uczenie młodych ludzi angażowania się w sprawy publiczne.

Nasz projekt wynika z chęci dzielenia się doświadczeniem Fundacji Civis Polonus w tworzeniu i animowaniu Młodzieżowych Rad Dzielnic w Warszawie, oraz poczucia niedostatku forów wymiany dobrych praktyk dotyczących Młodzieżowych Rad w Polsce. Tworzenie przestrzeni dla aktywności obywatelskiej młodzieży i tym samym wychowywanie jej do roli obywateli demokratycznych jest zadaniem dorosłych, a szczególnie władz lokalnych. Dlatego też niezwykle istotne wydaje nam się promowanie Młodzieżowych Rad, które mogą stanowić systemowo właśnie taką przestrzeń aktywności obywatelskiej młodzieży.

Projekt „Młodzieżowe Rady Gmin – przestrzeń dla aktywności obywatelskiej młodzieży” został podzielony na trzy podstawowe etapy. W styczniu i lutym bieżącego roku została przeprowadzona rekrutacja do projektu, w ramach której przedstawiciele Młodzieżowych Rad z całej Polski wypełniali ankietę dotyczącą ich działalności. W połowie lutego zostało wybranych 20 najciekawszych Młodzieżowych Rad, których przedstawiciele zaproszeni zostali do udziału w drugim etapie programu - dwudniowym seminarium pt.: „Dobre praktyki Młodzieżowych Rad Gmin i Miast” (6-7 marca, Warszawa). Warsztaty te były okazją do poznania się przedstawicieli Młodzieżowych Rad oraz władz lokalnych z miejscowości, w których one działają. Okazały się być również dobrym forum do wymiany doświadczeń, praktyk, a także omówieniu problemów, z jakimi borykają się Młodzieżowe Rady. W seminarium udział wzięli przedstawiciele

dwóch powiatów (Dzierżoniowskiego i Iławskiego), jednej gminy wiejskiej (Łubianka), piętnastu miast (Malbork, Cieszyn, Lublin, Tczew, Sosnowiec, Nisko, Łódź, Szczecin, Bielsko-Biała, Zgierz, Starachowice, Kalisz, Gliwice, Tarnów, Rybnik) oraz jednej dzielnicy Warszawy (Białołęka). Uczestnicy seminarium zostali podzieleni na cztery grupy warsztatowe, w ramach których omówili następujące aspekty działania Młodzieżowych Rad:

- sposób uregulowania pracy Młodzieżowej Rady (przykłady statutów, regulaminów, uchwał)
- struktura Młodzieżowej Rady
- sposób wybierania członków Młodzieżowej Rady
- zakres działań Młodzieżowej Rady oraz ich formy (konsultowanie projektów uchwał rady gminy, współpraca z zarządem, realizacja projektów na rzecz społeczności lokalnej, tworzenie przestrzeni do debaty na temat kwestii ważnych dla młodzieży)

- bariery skutecznego konsultowania decyzji władz lokalnych
- współpraca z władzami lokalnymi a niezależność Młodzieżowych Rad
- relacja pomiędzy Młodzieżowymi Radnymi a ich rówieśnikami
- sposób informowania społeczności lokalnej o działaniach podejmowanych przez Młodzieżową Radę

Rezultaty pracy w grupach warsztatowych zostały przedstawione i przedyskutowane na forum. Opis dobrych praktyk Młodzieżowych Rad Gmin, Miast i Dzielnic, stanowiący zwieńczenie trzeciego i ostatniego etapu programu, powstał w oparciu o informacje zebrane zarówno podczas rekrutacji uczestników do projektu, jak i dwudniowego seminarium „Dobre praktyki Młodzieżowych Rad Gmin i Miast”.

DOBRE PRAKTYKI

MŁODZIEŻOWYCH RAD GMIN, MIAST I DZIELNIC

formalne umocowanie Młodzieżowych Rad

Zgodnie z art. 5b ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, „Rada gminna na wniosek zainteresowanych środowisk może wyrazić zgodę na utworzenie młodzieżowej rady gminy mającej charakter konsultacyjny”. Możliwość ta wpisana jest w działania podejmowane przez gminę na rzecz wspierania i upowszechniania idei samorządowej wśród jej mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży.

Znakomita większość Młodzieżowych Rad biorących udział w seminarium została ukonstytuowana na mocy uchwały rady gminy. Pozostałe rady zostały powołane do życia przez organizacje pozarządowe, zajmujące się aktywizacją obywatelską młodzieży. Ustawa o samorządzie gminnym i ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym nie przewidują trybu powoływania Młodzieżowych Rad Powiatów i Dzielnic, przez co są one najczęściej tworzone, w przeciwieństwie do Młodzieżowych Rad Gmin, przez lokalne fundacje i stowarzyszenia. Warto podkreślić, że wydaje się fakt, iż dość często powołanie Młodzieżowej Rady stanowi inicjatywę dorosłych, głównie radnych. Przykładem tego są chociażby Młodzieżowa Rada z Malborka i Sosnowca. Uczestnicy warsztatów, a w szczególności przedstawiciele Młodzieżowych Rad, wyraźnie podkreślali korzyści płynące z powołania Młodzieżowej Rady przez radę miejską. Sytuacja ta obliguje bowiem w większym

stopniu radę miejską do współpracy z młodzieżą, jak również do finansowego wsparcia działań Młodzieżowej Rady.

Tak jak w przypadku rad miejskich, podstawowym dokumentem regulującym działanie Młodzieżowych Rad jest ich statut. W większości gmin uczestniczących w projekcie statuty są tworzone przez młodzieżowych radnych, po czym uchwalane zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym, w której czytamy: „Rada gminy, powołując młodzieżową radę gminy, nadaje jej statut określający tryb wyboru jej członków i zasady działania.” Co do zasady statuty są więc uchwalane przez radę gminy, na wniosek Młodzieżowej Rady Gminy. Wyraźne odstępstwo od reguły stanowi przypadek Kalisza, gdzie statut Młodzieżowej Rady zatwierdzony jest przez prezydenta miasta.

Z analizy dostarczonych przez uczestników warsztatów statutów Młodzieżowych Rad wynika, że są one wzorowane na statutach rad miejskich. Jako że zawierają one dość ogólne i ramowe zapisy dotyczące sposobu funkcjonowania Młodzieżowych Rad, pozostawiają młodzieżowym radnym dość duże pole dowolności przy tworzeniu innych, bardziej szczegółowych dokumentów regulujących ich pracę. Istotnym aspektem wspomnianych regulacji jest fakt, iż w większości przypadków nie wymagają one zatwierdzenia przez radę miejską, co zwiększa autonomię Młodzieżowych Rad. Do opisywanych dokumentów zaliczyć możemy różnego typu regulaminy (np. Regulamin Radnego w Szczecinie lub Regulamin Obrad w Rybniku), zapis obowiązków młodzieżowego radnego czy też ordynację wyborczą Młodzieżowych Rad. Z wypowiedzi młodych uczestników seminarium można wywnioskować, iż członkowie Młodzieżowych Rad stosują się do wyżej wymienionych dokumentów w swym codziennym działaniu i postrzegają wspomniane regulacje jako istotne źródło wsparcia w wypełnianiu mandatu radnego. Z drugiej strony jednak zdarza

się, iż dokumenty te utrudniają funkcjonowanie Młodzieżowej Rady, co zrucane było przez uczestników spotkania na karb częstych zmian we wspomnianych zapisach i regulacjach. Na podstawie wypowiedzi młodzieżowych radnych można postawić hipotezę, iż członkom Młodzieżowych Rad brakuje jasnych, stałych i dość szczegółowo opracowanych dokumentów regulujących ich działanie.

Dyskusja na temat zapisów określających ramy działania Młodzieżowych Rad okazała się być przyczynkiem do porównania statutów Młodzieżowych Rad ze statutami rad miejskich. Uczestnicy seminarium jednoznacznie stwierdzili, że oba rodzaje dokumentów są wzajemnie niekompatybilne. To wzajemne niedostosowanie tłumaczyli faktem, iż większość Młodzieżowych Rad, a co za tym idzie i ich statutów, formalnie powstawało po 2000 roku, tymczasem gminy istnieją od 1990 roku. Wydaje się, że rady miejskie nie dostosowały swoich statutów do pojawiających się w samorządzie lokalnym nowych aktorów. Wszystko to powoduje, że w statutach rad miejskich brakuje zapisów regulujących procedury współdziałania z młodzieżą. Większość uczestników programu broniło tezy, iż współpraca pomiędzy Młodzieżową Radą a tą dorosłą zależy w dużo większym stopniu od kultury politycznej radnych, niż reguł zapisanych w statutach.

Przechodząc do analizy struktury Młodzieżowych Rad, należy podkreślić, że jej podstawę we wszystkich przypadkach stanowi Prezydium, w skład którego wchodzi najczęściej:

Przewodniczący Rady, dwóch Wiceprzewodniczących, Sekretarz i Skarbnik. Część spośród zaproszonych na warsztaty Młodzieżowych Rad pracuje w podziale na komisje stałe, takie jak Komisja Kultury, Sportu, Edukacji czy Promocji. Ten tryb funkcjonowania sprawdza się na przykład w Sosnowcu i Szczecinie. Większość Młodzieżowych Rad prowadzi jednak prace w niesformalizowanych komisjach problemowych lub grupach operacyjnych, przy czym dość często jedyną komisją stałą tych rad jest Komisja Rewizyjna, poprzez którą młodzieżowi radni kontrolują pracę Prezydium. Przydatność wymienionych form funkcjonowania Młodzieżowych Rad uzależniona jest od ich wielkości, a przede wszystkim od długości ich kadencji. I tak, na przykład, praca w komisjach stałych jest z punktu widzenia młodzieżowych radnych skuteczniejsza w przypadku jednorocznej kadencji rady.

Do dodatkowych elementów struktury Młodzieżowych Rad zaliczyć możemy Rzecznika Praw Ucznia, funkcjonującego na przykład przy Młodzieżowej Radzie Lublina i Szczecina, oraz Rzecznika Prasowego, rekrutowanego spoza Młodzieżowej Rady w takich miastach jak Tarnów czy Gliwice. Unikalną instytucją, biorąc pod uwagę gminy i powiaty objęte projektem, jest formuła „sympatyków” Młodzieżowej Rady Szczecina, w skład których wchodzi ci młodzi ludzie, którym nie udało się wygrać wyborów, a którzy mimo to chcą angażować się w pracę na rzecz szczecińskiej młodzieży.

wyłanianie składu Młodzieżowej Rady

We wszystkich gminach i powiatach objętych projektem główną grupą posiadającą bierne prawo wyborcze są uczniowie szkół ponadgimnazjalnych. W większości przypadków prawem tym objęci są również gimnazjaliści. Mimo to nie było zgodności wśród młodej części uczestników seminarium co do zasadności włączania uczniów szkół gimnazjalnych do Młodzieżowych Rad. Jako że w znakomitej większości analizowanych przypadków okręg wyborczy stanowi szkoła, przedział wiekowy młodych ludzi mających prawo do głosowania, jak i prawo do bycia wybranym do Młodzieżowej Rady, zawiera się między 13 a 20 rokiem życia. Wyjątek stanowi tu Powiat Dzierżoniowski, w którym górna granica wspomnianego przedziału obejmuje osoby do trzydziestego roku życia. Od osób niepełnoletnich – a z wypowiedzi uczestników warsztatów wynika, iż stanowią one większość młodzieżowych radnych – wymagana jest pisemna zgoda rodziców lub opiekunów prawnych na kandydowanie do Młodzieżowej Rady.

Temat istniejących ograniczeń uczestnictwa w wyborach poruszany był głównie w kontekście maturzystów, których obciążenia związane z egzaminem maturalnym w dużej mierze utrudniają wywiązywanie się z obowiązków radnego. Jedynym przykładem stosowania cenzusu wyborczego innego niż wiek był przypadek Zgierza, gdzie na życzenie rady miejskiej każdy młodzieżowy radny zobowiązany jest do semestralnego

zdawania sprawozdania z wyników w nauce. Brak pozytywnego zatwierdzenia ocen przez dyrektora szkoły może pociągnąć za sobą odebranie mandatu młodzieżowemu radnemu. Rozwiązanie to spotkało się jednak z bardzo negatywną oceną uczestników projektu. Z kolei bardzo pozytywnie zaopiniowana została praktyka zachęcania do uczestnictwa w wyborach młodych ludzi działających w różnego rodzaju organizacjach młodzieżowych, w tym na przykład ZHP. Warty podkreślenia wydają się wysiłki niektórych Młodzieżowych Rad zmierzające w stronę zadbania o różnorodność społeczną ich członków, poprzez umożliwienie i zachęcanie do kandydowania uczniów ze szkół zawodowych, czy też szkolnych ośrodków wychowawczych.

Ostatnią kwestią związaną z możliwością kandydowania do Młodzieżowych Rad, poruszaną na seminarium, było pytanie jaki jest podstawowy warunek uczestnictwa w wyborach – zamieszkiwanie na terenie powiatu, gminy lub miasta, czy uczęszczanie do szkoły znajdującej się na wspomnianym obszarze. W większości przypadków oba te rozwiązania były połączone, tzn. aby móc zostać młodzieżowym radnym, kandydat musiał być bądź uczniem szkoły znajdującej się na terenie powiatu, gminy lub dzielnicy, bądź być zameldowanym na wspomnianym obszarze. Jako że, jak już zostało to wspomniane, okręg wyborczy zazwyczaj stanowi szkoła, uczęszczanie do szkoły można przyjąć za podstawowy wyznacznik posiadania czynnego i biernego prawa wyborczego.

W każdym analizowanym podczas seminarium przypadku skład Młodzieżowej Rady wyłaniany jest na drodze wyborów. W większości gmin i powiatów są to wybory bezpośrednie, jednostopniowe. Wyjątek stanowiły Łódź i Tarnów, w których to – w ramach wyborów dwustopniowych – najpierw wybierane jest zgromadzenie elektorów, które następnie decyduje o składzie Młodzieżowej Rady. Jedynym miastem, w którym wybory do Młodzieżowej Rady mają charakter

wielostopniowy, jest Nisko. Podczas pierwszego etapu takich wyborów wyłaniani są reprezentanci poszczególnych klas. Drugi etap jest już etapem ogólnoszkolnym, podczas którego uczniowie głosują na reprezentantów klas. W końcowej fazie wyborów rywalizacja toczy się pomiędzy trzema kandydatami o najwyższej liczbie głosów, spośród których wyłaniany jest młodzieżowy radny reprezentujący konkretną szkołę.

Najczęstszą z wymienianych przez uczestników praktyk informowania młodzieży o wyborach do Młodzieżowych Rad stanowiło przekazywanie do szkół zarządzenia Przewodniczącego rady miejskiej o rozpoczęciu kampanii wyborczej. Dość popularną procedurą było zarządzenie pierwszych wyborów przez prezydenta miasta, kolejnych zaś przez Przewodniczącego Młodzieżowej Rady mijającej kadencji. Godnym uwagi przykładem wydaje się miasto Zgierz, w którym to prezydent miasta odwiedza wszystkie szkoły, tym samym zachęcając do udziału w wyborach, podczas specjalnie w tym celu zorganizowanych apelów. Organizacja wyborów stanowi również dość często obowiązek młodzieżowych radnych, czego przykładem może być Młodzieżowa Rada Kalisza. W niektórych powiatach i gminach to samorząd uczniowski każdej ze szkół odpowiedzialny jest za przekazanie informacji o wyborach do Młodzieżowej Rady, jak i za ich zorganizowanie.

Dobłą praktyką organizacji wyborów, angażującą zarówno nauczycieli, samorząd uczniowski, jak i młodzieżowych radnych wydaje się model wypracowany na warszawskim Bemowie, a funkcjonujący obecnie w 8 dzielnicach stolicy. Wybory do Młodzieżowych Rad Dzielnic odbywają się na terenie szkół, a ich organizacja zajmuje około dwóch miesięcy. Pierwszym działaniem organizacyjnym jest przekazanie wszystkim uczniom jasnej informacji o terminie i miejscu zgłaszania kandydatów, zadaniach, jakie zostaną

postawione przed kandydatem oraz o korzyściach z bycia młodzieżowym radnym. Informacje te są upowszechniane poprzez rozwieszenie plakatów w szkołach na dwa tygodnie przed ostatnim dniem przyjmowania zgłoszeń kandydatów oraz poprzez spotkania z uczniami. W czasie tych spotkań, mających formę apelów, członkowie Młodzieżowej Rady, szkolni koordynatorzy (wybrani w tym celu nauczyciele) oraz pracownicy Fundacji animującej działalność MRD przedstawiają istotę działań Młodzieżowych Rad. Po upływie terminu zgłoszeń, szkolny koordynator wywiesza obwieszczenie, na którym umieszczone są imiona i nazwiska kandydatów. Przed rozpoczęciem kampanii wyborczej w szkołach, organizowane jest spotkanie z dorosłym radnym dzielnicy, podczas którego opowiada on o technikach prowadzenia kampanii. Podczas trwającej trzy dni kampanii wyborczej kandydaci na młodzieżowych radnych prowadzą spotkania wyborcze, wywieszają plakaty i rozdają ulotki informacyjne. Nad organizacją wyborów w szkołach czuwają Szkolne Komisje Wyborcze, składające się z uczniów. Wybory trwają jeden dzień, w czasie którego uczniowie głosują na przerwach lub podczas zajęć lekcyjnych. Pod koniec dnia szkolne komisje wyborcze liczą głosy oraz sporządzają protokół z wyborów. Następnego dnia komisja wyborcza wywiesza w widocznym miejscu informację o liczbie głosów uzyskanych przez poszczególnych kandydatów oraz o tym, którzy z nich dostali się do rady.

Wyłonione na drodze wyborów Młodzieżowe Rady liczą od 20 (Powiat Łąski) do 74 członków (Lublin). Ich kadencja trwa od roku do maksymalnie dwóch lat. Gliwice stanowią interesujący przykład stosowania metody rotacyjnej przy wyborze nowych członków Młodzieżowych Rad, co roku bowiem wymieniana jest tam połowa składu rady, której całość stanowi 44 młodzieżowych radnych.

rola Młodzieżowej Rady w społeczności lokalnej

Z początkowych autoprezentacji poszczególnych Młodzieżowych Rad, jak i z wypowiedzi młodzieżowych radnych podczas całości trwania seminarium wynika, że ich działalność skoncentrowana jest wokół realizacji projektów i akcji na rzecz społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży. W tym sensie Młodzieżowe Rady przejmują niejako rolę organizacji charytatywnych, wolontariackich, angażując przy tym nierzadko ludzi spoza rady do realizacji przedsięwzięcia. Należy zaznaczyć, że w większości są to akcje dla młodzieży i, można by powiedzieć, na życzenie młodzieży. Młodzieżowi radni, w wielu przypadkach, starają się wysłuchać potrzeb młodych ludzi dotyczących projektów, akcji, czy też imprez i czynią starania – zresztą dość skutecznie – w stronę zaspokajania wspomnianych potrzeb. Można by wysunąć tezę, iż spełniają oni rolę organizacji młodzieżowej działającej na rzecz lokalnej społeczności (w tym młodzieży), aktywizującej lokalną młodzież do działania.

Dodatkowo, niektóre Młodzieżowe Rady pełnią w swoich społecznościach lokalnych funkcję pośredniczącą pomiędzy młodzieżą a lokalnymi władzami, czyli prezydentem, burmistrzem i radą miejską. Jest to przypadek przede wszystkim Młodzieżowej Rady Malborka, Kalisza i Młodzieżowej Rady Dzielnicy Białołęka w Warszawie. Młodzieżowe Rady stają się tu narzędziem, kanałem komunikacji pomiędzy wspomnianymi stronami. Z jednej strony starają się informować młodzież o decyzjach lokalnych władz, przede wszystkim tych dotyczących młodych ludzi, z drugiej zaś przekazują władzom informacje o potrzebach młodzieży, czasami również przekazują oni opinię młodych ludzi na temat konkretnych projektów ustaw. Opisywane przypadki są jednymi z najbliższych, spośród tych zidentyfikowanych podczas trwania projektu, pełnienia przez Młodzieżową Radę funkcji konsultacyjnej, zapisanej w statutach wszystkich obecnych na spotkaniu rad.

konsultowanie decyzji władz lokalnych

Mimo że jedną z podstawowych funkcji wszystkich Młodzieżowych Rad obecnych na warsztatach jest zapewnienie młodym ludziom możliwości uczestnictwa w procesie podejmowania decyzji bezpośrednio wpływających na sposób i jakość ich życia, co do zasady młodzieźowi radni nie włączają się – lub nie są włączani – do procesu konsultacji. Do wyjątków zaliczyć można Młodzieżową Radę Gminy Łubianka, która dość systematycznie konsultuje i opiniuje projekty uchwał związane ze strategią rozwoju i zagospodarowania przestrzennego. Do dobrych praktyk włączania młodych ludzi do procesu konsultacji społecznych należałoby zaliczyć również przypadek Kalisza. Kaliscy młodzieźowi radni opiniują nie tylko projekty uchwał istotnych z punktu widzenia młodych ludzi, lecz również zarządzenia rady miejskiej i działania poszczególnych wydziałów urzędu miasta. Warto podkreślić, że fakt, iż projekty uchwał wzbudzających zainteresowanie młodych przekazywane są Młodzieżowej Radzie tak, aby mogła ona zapoznać się z nimi i wypracować wspólne stanowisko przed sesją rady miasta, na której projekty będą poddawane głosowaniu. Równie częstym zjawiskiem w opisywanym mieście są spotkania tych najbardziej aktywnych młodzieźowych radnych z wybranymi przedstawicielami rady miejskiej bądź urzędnikami, którzy najchętniej współpracują z młodzieżą.

Młodzieżowa Rada Kalisza stanowi również przykład współdecydowania młodych ludzi w kwestiach finansowych, alokacji środków. Nie stanowi to co prawda przykładu budżetu partycypacyjnego, w ramach którego młodzieź jest grupą społeczną wprost decydującą o alokacji konkretnego wycinka budżetu gminy/miasta, mimo to praktyka ta jest dowodem na włączanie młodzieży do procesu

współdecydowania w sprawach jej dotyczących. W przypadku Kalisza, dwóch młodzieźowych radnych wchodzi w skład kapituły stypendialnej decydującej o tym komu i w jakiej wysokości przyznawane jest stypendium Jana Pawła II.

Pomimo opisanych dobrych praktyk włączania młodzieży do procesu konsultacji, standardem wśród powiatów i gmin objętych projektem okazało się być opiniowanie przez młodych ludzi przyjętych już przez „dorosłą” radę uchwał. Fakt ten powoduje, że młodzieźowi radni mają poczucie braku bezpośredniego wpływu na decyzje dotyczące młodych, a podejmowane przez lokalne władze.

Jako główne bariery udziału młodych ludzi w konsultacjach społecznych wymieniane były, z jednej strony, niechęć rady miejskiej wobec wspomnianego procesu oraz nietraktowanie młodzieźowych radnych jako partnerów w sytuacji wyrażania opinii na temat kwestii ich dotyczących, z drugiej zaś, brak kompetencji i bariery merytoryczne na jakie napotykają młodzieźowi radni, chcąc włączyć się do procesu konsultacji. Równie istotnym problemem wydaje się kwestia braku czasu, związana z tempem stanowienia prawa. Innymi słowy, nawet jeżeli Młodzieżowa Rada znajdzie się w posiadaniu projektu konkretnej uchwały, ma za mało czasu na to, aby dobrze się z nim zapoznać i dzięki temu móc sformułować spójne stanowisko w sprawie.

Uczestnicy warsztatów, w ramach refleksji na temat tego jak mógłby wyglądać proces włączania młodych ludzi do konsultacji społecznych, stwierdzili, iż najskuteczniejszym i najlepszym rozwiązaniem byłoby włączenie młodzieży na etapie tworzenia projektu uchwały. Wymagałoby to spotkań z urzędnikami z konkretnych wydziałów, zajmujących się pracą nad projektem. Aby takie konsultacje mogły zacząć systematycznie funkcjonować, urzędnicy musieliby nauczyć się, wyrobić w sobie nawyk konsultacji z młodzieżą – nawyk, którego kontrola i egzekwowanie należałoby do obowiązków rady miejskiej.

zapewnienie widoczności Młodzieżowym Radom Gmin, Miast i Dzielnic

Na podstawie prezentacji i wypowiedzi uczestników seminarium można wywnioskować, iż w dbaniu o widoczność działań Młodzieżowych Rad Gmin, Miast i Dzielnic istotną rolę odgrywają trzy podstawowe instytucje: szkoła, urząd gminy/ miasta i oczywiście sama Młodzieżowa Rada.

Do dbania o dobry wizerunek Młodzieżowych Rad oraz informowania o ich działalności przyczyniają się z pewnością gazetki i gablotki szkolne, apele, debaty, jak również spotkania z uczniami organizowane przez młodzieżowych radnych. Uczestnicy seminarium podkreślali rolę zarówno samorządu uczniowskiego, odpowiedzialnego na przykład za przebieg wyborów do Młodzieżowych Rad, jak i nauczycieli, zachęcających uczniów do kandydowania, w nagłaśnianiu faktu istnienia Młodzieżowej Rady.

Jeśli chodzi o rolę urzędu, to spośród wymienianych praktyk na pewno warto wspomnieć o instytucji Rzecznika Prasowego, który obejmuje swoją działalnością młodzież. W niektórych powiatach i gminach to biuro prasowe, mające swoją siedzibę w ratuszu, zajmuje się dbaniem o wizerunek

Młodzieżowej Rady. Równie częstą formą promocji działalności Młodzieżowej Rady jest zamieszczanie jej podstrony na oficjalnej stronie internetowej powiatu, gminy, miasta czy też dzielnicy. To właśnie na niej, w wielu przypadkach, umieszczane są oficjalne sprawozdania z działalności Młodzieżowych Rad, uprzednio zatwierdzone przez radę miejską.

Jakie działania podejmują sami młodzieżowi radni w celu informowania społeczności lokalnej o swoich dokonaniach? Do najczęściej wymienianych praktyk należą z pewnością plakaty, ulotki, biuletyny informacyjne skierowane do ogółu mieszkańców, jak również angażowanie lokalnej telewizji i prasy do promocji działań młodych. Młodzieżowi radni chętnie organizują różnego typu imprezy, które ich zdaniem należą do jednych z najskuteczniejszych form dotarcia do lokalnej społeczności. Warto podkreślić, iż zapraszają oni osoby spoza rady do przedstawiania pomysłów takich imprez oraz ich organizacji. Za najskuteczniejszą formę dotarcia z jakąkolwiek informacją do młodych uznana została jednak tzw. poczta pantoflowa, jak również różnego rodzaju fora i społeczności internetowe, takie jak grono lub nasza klasa.

w jaki sposób wspierać funkcjonowanie Młodzieżowych Rad?

Podczas podsumowania warsztatów uczestnicy wspólnie zastanowili się nad tym, czego potrzebują Młodzieżowe Rady aby móc sprawnie funkcjonować. Za podstawową potrzebę, zarówno młodzieźowi radni jak i urzędnicy, uznali cykliczne spotkania młodzieżowych radnych oraz dorosłych z nimi współpracujących. Z jednej strony, miałyby stanowić one okazję do lepszego poznania się, wymiany doświadczeń i pomysłów na akcje, jak również regionalnej i ogólnopolskiej integracji młodzieżowych radnych. Z drugiej strony, miałyby to być również szkolenia merytoryczne zarówno dla młodzieży, jak i dorosłych pracujących z Młodzieżowymi Radami. Młodzieźowi radni odczuwają pewne braki wiedzy i kompetencji potrzebnych do aktywnego włączania się w proces konsultacji społecznych decyzji ich dotyczących, z kolei dorośli opiekunowie Młodzieżowych Rad odczuwają potrzebę merytorycznego wsparcia

w animowaniu i ukierunkowywaniu działania młodzieżowych radnych.

Uczestnicy seminarium niemal równie jednomyślnie wyrazili potrzebę przyjęcia ogólnych standardów tworzenia i zmiany statutów Młodzieżowych Rad, które w zamyśle miałyby przełożyć się na standardy współpracy i relacji pomiędzy młodzieżowymi radnymi a przedstawicielami lokalnych władz. Młodzieźowi radni obecni na spotkaniu doszli do wniosku, iż niski poziom partycypacji młodzieży w opiniowaniu i konsultowaniu projektów uchwał lokalnych władz, oraz prawie znikomy udział młodych ludzi we współdecydowaniu w sprawach ich dotyczących w dużej mierze spowodowany jest właśnie brakiem wypracowanego i ujednoliconego modelu współdziałania Młodzieżowych Rad i przedstawicieli władz lokalnych.

FUNDACJA

CLIVIS
POLONUS

Wydawca:

Fundacja Civis Polonus

Tel: 022 827 52 49, 022 498 88 58, 509725536

Biuro Fundacji: ul. Kredytowa 4/18, 00-062 Warszawa

e-mail: fundacja@civispolonus.org.pl

www. civispolonus.org.pl

Opracowanie graficzne: Krzysztof Pacholak

Przedruk materiałów Fundacji Civis Polonus w całości lub części możliwy jest wyłącznie za zgodą Fundacji.

Copyright by Fundacja Civis Polonus,
Warszawa 2009

FUNDACJA
IM. STEFANA
BATOREGO

Publikacja jest częścią projektu „**Młodzieżowe Rady Gmin – przestrzeń dla aktywności obywatelskiej młodzieży**”, sfinansowanego z grantu Fundacji im. Stefana Batorego.

Za treść publikacji odpowiada Fundacja Civis Polonus, poglądy w niej wyrażone nie odzwierciedlają oficjalnego stanowiska Fundacji im. Stefana Batorego.

Fundacja Civis Polonus działa od 2004 roku.

Jej celem jest rozwijanie postaw obywatelskich umożliwiających jednostkom kreowanie świata, w którym żyją. Naszym zdaniem dobre państwo jest wspólnotą otwartych, kompetentnych, zaangażowanych obywateli.

Otwarci to ludzie lubiący innych, wrażliwi, ufni, umiejący budować więzi międzyludzkie.

Kompetentni obywatele to tacy, którzy znają swoje uprawnienia, wiedzą, jak z nich korzystać. To partnerzy administracji publicznej, a nie jej petenci.

Zaangażowani, czyli wierzący w to, że ich udział w życiu wspólnoty ma sens, troszczący się o jej stan oraz przyszłość, gotowi do brania odpowiedzialności za siebie i innych.

Fundacja realizuje projekty umożliwiające młodym ludziom wchodzenie w rolę aktywnych obywateli na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim. Ważnym obszarem działań Fundacji jest edukacja obywatelska, w tym edukacja regionalna.

www.civispolonus.org.pl